

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejema.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust,
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 79.

Sobota, 1. oktobra 1932.

Leto VII.

Spoznajmo!

Sprememba v sobodnem gospodarstvu in socialnem sožitju človeka s človekom je v teku zadnjih dvajset let, posebno pa v zadnjih desetih letih, postala večja, kakor prej v dolgih stoletjih. Poglejmo samo, kako »patriarhalno« je bilo gospodarstvo pred vojno, iz splošnega vidika vzeto. Država s svojim gospodarstvom in socialno ureditvijo je bila kolikor toliko celica zase. Če je n. pr. v sosednji državi izgubil denar na svoji vrednosti, ali če je ta ali ona banka ustavila izplačila, se to na splošno niti opazilo ni. Sedaj pa smo imeli priliko videti, da ko so se zamajali temelji angleškega funta šterlinga za eno četrtino, se je zamajalo gospodarstvo skoro cele zemlje.

Po svetovni vojni oživljeni nacionalizem je sicer državno-politično uspel, s tem, da je znal zrevolucionirane množice z geslom politične svobode pritegniti nase. Nastala je vrsta samostojnih držav, katere so si poleg nacionalne osvoboditve stavile kot svojo nalogo gospodarsko osamosvojenje. Ali pa se jim je to tudi posrečilo? Zgodovina povojne dobe nam v dovolj drastični luči kaže, da ne.

Kljub vsem nacionalnim slavospevom, ki jih poje ta ali oni nacionalizem v tej ali oni državi, imamo sicer hujše oboroženi mir kakor je bil pred vojno, ali ko se gre za rešitev prezadolženih kmetov, ali razdelitev trga za nakup poljskih pridelkov, pa ne zadostuje več nacionalno notranja gospodarska ureditev, temveč mora to vprašanje rešavati že mednarodna konferenca v Stresi. Problem brezposelnosti je postal mednarodna zadeva, s katero se peča Društvo narodov.

Načrti nemške reakcije.

Sprememba volilnega reda.

Kancler Papen resno misli na absolutistično izpremembo ustave in volilnega reda ter se v ta namen pozval prof. Karla Schmidta, da mu izdela načrt. Predvsem se bo volilna pravica omejila na 25. leto starosti, dalje se drugače razdele volilna okrožja (preveč delavska se pomešajo s kmetiškim ozemljem). Očetje številnih otrok bodo imeli večkratno volilno pravico. Končno uvede gospod kancler tudi gospodarsko zbornico. — Lepi so ti načrti za svobodni in demokratični nemški narod!

V Rusiji pričakujejo novo ero N. E. P.-a.

Vse kaže, da se tečaj sovjetske notranje politike sicer počasi a sigurno pomika proti desni. Doba takozvanega »vojnega komunizma« se počasi umika. Vzrok so razni gospodarski neuspehi, ki sicer niso tako občutni kakor bi to rado videlo svetovno meščansko časopisje, vendar je dejstvo, da se Stalinov petletni industrijalizacijski in kolektivistični načrt ni dal stoddostno izvesti, v nekaterih panogah niti do 50%. Prisilna kolektivizacija kmetij in davščine v naravi so med kmetstvom v mnogih krajih povzročile odpor, ki se je prenesel v armado, ki jo tvorijo povečini kmečki sinovi. Radi tega je moral Stalin svoj radikalizem reducirati in že dalj časa ni več javno nastopil, pač pa sta prišla zopet do večjega ugleda desničarski komunist Rykov in zmerni vojni komisar Vorosilov, ki skušata uvesti zopet evropske gospodarske metode.

Razprava o delovnem času v Ženevi.

Zastopniki jugoslovanskih delodajalcev so določili za namestnika delodajalske skupine v upravnem odboru, ki stalno prisostvuje sejам upravnega odbora mednarodnega urada dela v Ženevi, gospoda Djoka Gjurića. Ta svoj uspeh mora g. Gjurić zahvaliti zaupanju, ki ga uživa pri delodajalski skupini. Svoje zaupanje si je tudi zaslužil z naziranjem glede socialne politike in delavskega varstva. Ker je delavsko gibanje še preslabo in reakcionarnost naših delodajalcev velika, omogoča, da zastopa v Ženevi g. Gjurić vedno skrajno reakcijo.

Komaj je prišel poziv na zadnjo sejo, takoj je g. Gjurić pojasnil svoje stališče v »Vremenu«. Delovnega časa ni treba skrajševati. Ni treba uzakoniti 48 urnega delovnika, še manj pa 40 urnega. Izrecno zahteva g. Gjurić, da se morajo tudi mezde znižati, če bi se skrajšal delovnik. To g. Gjurić tudi »poučno« dokazuje, češ, da se bodo brez znižanja delavskih plač »povečali« produkcijski stroški, kar bo zlo.

Za vsakoogar pa mora biti jasno, da s tem ni nič doseženega, če se obenem skrajša delovni čas in delavske plače znižajo. Treba je dobiti nov trg in nove konzumente, kar se more zgoditi le, če se nezaposleni zaposle ob zadostni plači.

Družba more imeti samo od tega dobiček, če bi morda bil dobiček od začetka nekaj manjši, pa pozneje na-

rašča. Družba bi že od tega imela dobiček, ker bi se rabili vsi stroji, ki danes rjave in leže mrtvo po tovarnah ter žro z obrestovanjem za služek onih delavcev, ki še danes delajo. Na drugi strani bi pa tudi odpadli veliki zneski za podporo nezaposlenih, ki bi se nižali. Na tak način bi gospodarstvo oživelo, stroji bi delali in blago bi se pocenilo.

Gospod Gjurić pa ne vidi cele družbe, nego samo suhi račun delodajalcev. Ni sicer njih glavna briga danes delavska plača, čeprav govore o njej, ker bo itak nizka, dokler je dovolj nezaposlenih in niso delavske organizacije še sposobne za borbe za plače.

Glavna skrb jim je, da se delovni čas ne skrajša. Zakaj, če se delovni čas skrajša, ko se delavci zopet vrnejo v tovarne, ko narase moč strokovnih organizacij, bi se morale plače — dvigniti. Glavno je, da pred vratmi tovarne stoji množica nezaposlenih. V tem razrednem boju med podjetniki in delavci plače niso tako važne, važen je delovni čas, ker postane ob skrajševanju delovnega časa delavec postopoma in stvarno bolj svoboden ter dobi priliko, da si izvojuje tudi boljšo plačo in da izobrazuje sebe in druge.

Zato se je oglasil prvi g. Gjurić, ki pozna vsa ta vprašanja po knjigah in lepo govori, da delavstvo ne potrebuje več svobode.

Rumunija bo priznala Sovjete.

Glavna ovira za pogodbo med Rusijo in Rumunijo je odstranjena.

Ko je vprašanje pogodbe med Rusijo in Rumunijo stopilo pod pritiskom Francije v odločilni štadij in ga ni bilo več mogoče odlagati, je najhujši nasprotnik te pogodbe, bivši zunanji minister in sedanjí poslanik ter šef rumunske delegacije pri Društvu narodov, Titulescu, podal ostavko, tako kot londonski poslanik, kakor tudi kot zastopnik rumunskih interesov pri Društvu narodov. Ko je Titulescu bil obveščen o nameri svoje vlade, da bo sklenila s Sovjeti že dolgo diskutirano pogodbo, je proti temu takoj protestiral, nakar mu je

pa ministrski predsednik Vajda-Vojvod sporočil, naj v tem slučaju kar on sam nosi vso odgovornost in naj mesto njega prevzame ministrsko predsedstvo in zunanje ministrstvo, česar pa Titulescu ni hotel in se je raje odpovedal svojim diplomatičnim funkcijam. Mislimo, da to Rumuniji ne bo prav nič škodilo. Vlada je demisijsko sprejela. Tu se zopet vidi, kako so v sistemu današnje diplomacije važni mednarodni dogodki odvisni od zastarelih nazorov posameznih oseb.

Vladna kriza na Madžarskem.

Fašisti silijo v ospredje.

Admiral Horthy še noče sestaviti ogrske vlade. Posvetovanja, kdo naj postane ministrski predsednik, so težavna, ker celo vladna stranka ni zadovoljna z vladno politiko. Jako verjetno je, da bo sestavil novo vlado brambni minister Gömbös, to je oni mož, ki se zlasti trudi, da Madžarsko militarizira ter vse privatne vojaško organizirane korporacije navdahne z nekakšnim madžarskim fašizmom. Gömbös je torej simbol še večje reakcije.

Angleška „narodna“ vlada razpada.

Tudi Snowden je zaradi Ottave odstopil.

Kriza v angleški vladi je nastopila z odstopom finančnega ministra Snowdena, sira Herberta Samuela (notranji) in sir A. Sinclair (tajnik za Škotsko).

Vzrok odstopa so sklepi ottavske konference.

Masaryk o problemih Evrope.

Poštena beseda.

V srednji Evropi je treba takoj izvesti nekatere reforme in urediti kaos med srednjeevropskimi državami. Vrniti se mora mirno vzajemno sodelovanje brez vsakršnih zahrbtnih misli. Za zdaj bi se te razmere uredile na temelju preferenčnega režima. Po Masarykovem mnenju je to naloga gospodarske politike. Tako pravi Masaryk.

Nacionalistično in imperialistično politično hujskanje pa tega cilja seveda ne bo doseglo.

Nemško delavstvo se brani.

Tiskarji med prvimi.

Z zasilno odredbo kanclerja Papena je odrejeno znižanje plač. Temu namenu so se uprli tiskarji in sorodni poklici Scherlovega založništva v Berlinu. V stavki je okoli 3000 delavcev, predvsem tiskarjev. Stavkovno gibanje se pa širi po vsej nemški industriji ter dobiva znak mogočnega gibanja.

Društvo narodov zboruje.

Trinajsto zasedanje Društva narodov, ki je pričelo dne 26. t. m., se vrši v atmosferi raznih mednarodnih konfliktov in nesoglasij. Konferenca je morda zaradi tega bolj obiskana, kakor so bile prejšnje. Odsotni so samo zastopniki Hondurasa, San Dominga in Argentinije. Navzoči so pa na letošnjem zasedanju zastopniki 53 držav.

Otvoril je zasedanje Društva narodov predsednik sveta Irec De Valera, omenjal glavne dogodke v minulemu letu, razorožitveno konferenco, kitajsko-japonski spor itd. Kljub vsem tem težkočam pa so Društvo narodov in njega organi izvršili mnogo dela, dasi niso mogli doseči zaželenih uspehov. Vsi nezaupljivi glasovi in vsi nezaupljivci pa morajo obmolkneti, če nedvomno dokažemo, da se nobena država, bodisi majhna ali velika, ne sme ogniti dolžnostim po paktu Društva narodov, ki ga je na slovesen način podpisala.

O razorožitveni konferenci naj se sodi kakorkoli, nekaj uspeha je le.

Nič manjšega pomena ni svetovna gospodarska konferenca. Ura dejanja se bliža. Če ne znamo našega gospodarstva tako organizirati, da se bo vsak človek lahko vsaj najedel in oblekel, nismo izvršili svoje naloge.

Nato je bila volitev predsednika zasedanja. V tajnem glasovanju je dobil grški delegat Politis 44 glasov od 50 oddanih. Trije delegati niso glasovali.

Predsednik Politis je povdaril v svojem nagovoru, da se pričena zasedanje v atmosferi, prepojeni z bojaznimi. Omenja kitajsko-japonski spor in graja govorce o bližnjih katastrofah, o krizi v Društvu narodov in o nevarnosti, da se ta mednarodni parlament zruši. Svarim pred takim naziranjem, pravi, nasprotno je res, če je sploh kaka nada mogoča, potem je ta v ženevski instituciji, dasi še ni dovolj dobro organizirana. Kje bi bili danes, če bi ta ne bila že izvršila dosedanega dela. Povdaril je končno še, da je potrebno, da ženevsko ustanovo še dalje utrjujemo ter zaključil svoj nagovor z izjavo, da je solidarnost in sodelovanje v mednarodnih odnosih danes splošno priznana nujnost ter da zaradi tega upa na popolni uspeh pričetega dela.

Na seji dne 27. septembra je bila volitev generalnega tajnika, ker je Drumond vztrajal na svoji demisijski. Izvoljen je bil dosedanji podtajnik Avenol. Drumond posluje še do 30. junija 1933.

Iz obeh nagovorov politikov se jasno vidi, da politični zastopniki držav žele ureditev mednarodnih razmer, žele varnost miru, žele odpraviti grozovite socialne razmere, ki postavljajo vso kulturo v nevarnost. Iz uvodnih besed to lahko posnamemo.

Seveda je dobra volja politikov samo volja, ki izvira ali s stališča lojalnosti ali pa tudi s stališča samobrambe. To je, politiki uvidevajo, da s teh strani proti nevarnosti državam, zato iščejo in žele izhoda. Tem željam pa nasprotujejo pogosto interesi kapitalističnih krogov, ki potem branijo svoje pozicije neglede na splošnost.

Že večkrat smo povdarili ta moment v mednarodni politiki. Tudi se je pokazalo na vseh mednarodnih konferencah, da so bili napravljeni dosedanji sklepi z ozirom na stališče strokovnjakov le polovično ali v obliki resolucij.

Mi vidimo v tem veliko napako. Politiki držav in državljani sploh bi morali s svojo politično avtoriteto preprečiti zlorabo moči v škodo človeštva. Politiki, tudi meščanski, bi se morali opreti na narode, državniki biti izraz politične volje, ne se pa izolirati v raznih diktaturah ter voditi politiko brez narodov. Kapitalisti pred politiki brez naroda ne morejo imeti respektov.

In vendar je na svetu ogromna večina ljudi, ki imajo najvitalnejši interes, da se aktualni mednarodni problemi rešijo. Ti problemi se pa ne bodo rešili, dokler ne dobe glavni interesi, narodi, vpliva v labirintu mednarodnih konferenc. Danes je mogoče le eno, da narodi v svojih deželah zahtevajo politični vpliv v varstvo svojih socialno-političnih interesov ter nalože delegatom mednarodnih konferenc, da te interese branijo v interesu splošnosti.

Bojazen, da se Društvo narodov zruši, je mučna. Upati pa moramo, da se to ne zgodi. Ta mednarodni parlament je danes še slaboten, ker ni zastopnik splošnosti, toda priti mora doba, ko bodo v njem zastopani narodi dela, sporazuma. Priti mora čas, ki bo v njem imelo delavstvo besedo. Tedaj se bo tam sklepalo v interesu splošnosti.

Joško Mar:

Izdatki za socialno zavarovanje v Avstriji

Naši takoimenovani gospodarski krogi se zelo boje stroškov, ki jim jih nalaga socialno zavarovanje delavcev in nameščenec, dasi ni tako do popolnosti izvedeno, kot v nekaterih drugih državah. Trde, da jih upropašča. Zaostanke v obračunavanju prispevkov opravičujejo s krizo, v kateri se naše gospodarstvo nahaja. Prepričani smo, da je kriza povsod enaka, a v državah z izrazito industrijskim obeležjem je še večja.

Ako pa primerjamo stroške, ki jih je imelo naše socialno zavarovanje n. pr. leta 1930 s stroški zavarovanja v sosedni Avstriji, kjer po vojni sploh niso prišli iz krize, kjer ima gospodarstvo vsled obstojajočih preventivnih zakonov za razvoj, kot si ga predstavljajo ti gospodarski krogi, še več zaprek (n. pr. stanovanjski zakon, zakon o pobijanju draginje itd.), so izdatki za socialno zavarovanje vkljub temu neprimerljivo višji, pa zaradi tega še ne študirajo tako intenzivno, kako bi te dajatve zmanjšali. V Avstriji je zavarovanje delavstva in nameščenstva izvedeno v veliko večjem obsegu. Poleg pri nas obligatnega zavarovanja zoper bolezen in nezgode, delnega pokojninskega zavarovanja ter malenkostnega zavarovanja zoper brezposelnost, je v Avstriji izvedeno pokojninsko, brezposelno, invalidsko ter zavarovanje za onemoglost in starost do zadnje mere.

Kogar zanima razlika na stroških med našim in avstrijskim zavarovanjem, naj primerja spodnje številke z računskimi zaključki SUZOR-a priobčenimi v 12. številki Radn. Zašlite iz leta 1931.

Zvezno ministrstvo za socialno upravo v Avstriji je razglasilo v svojih »Ämtliche Nachrichten« za mesec maj 1931 številke o poslovanju vseh panog delavskega in nameščenkega zavarovanja za leto 1930. Iz njih je razvidno, kako ogromna je vsota, ki jo je leta 1930 zbralo in izdalo avstrijsko gospodarstvo za socialno zavarovanje. In koliko je prispevala država k tem dajatvam s svojimi dokladami! Država in posamezne dežele namreč prispevajo iz svojih proračunskih sredstev velike vsote za brezposelno in starostno zavarovanje, skoro toliko, kolikor znašajo predpisani prispevki. Iz vseh številke se more razbrati tudi kvota, ki odpade

povprečno na posameznega zavarovanca — delavca in nameščenca.

Leta 1930 so znašali prispevki:		
V zavarovalni panogi	delavcev	nameščenec. šilingov
Bolniško zavarovanje	113,500.000	38,000.000
Pokoj. zavarovanje	—	63,900.000
Nezgod. zavarov.	24,100.000	—
Invalidsko in starostno zavarovanje:		
a) prispevki	22,500.000	—
b) javne doklade	18,900.000	—
Skupaj I	179,000.000	101,900.000
Brezposelno zavarovanje:		
a) prispevki	86,800.000	26,000.000
b) javne doklade	78,300.000	—
Skupaj II	165,100.000	26,000.000
Skupaj I in II	344,100.000	127,900.000

Torej je skupna potrošnja za delavsko in nameščenko zavarovanje v Avstriji leta 1930 znašala približno 470,000.000 šilingov, ki jih je zmoglo in preneslo avstrijsko narodno gospodarstvo (okoli 3 milijarde in 775 milijonov dinarjev)!

Da preračunamo iz celotne vsote povprečno kvoto, ki odpade na posameznega

zavarovanega delavca ali nameščenca v raznih panogah zavarovanja, naletimo takoj na malo zapreko, ker je število zavarovancev v različnih panogah različno. Da se račun preveč ne komplicira, se vzame pri nameščenih povprečna številka 247.000 zavarovancev. Tu so všteti vsi aktivni člani skupno z mladinskimi. Pri delavstvu je pa število zavarovancev 1,021.000, kjer so tudi hišne pomočnice (služničad) ki so zavezane bolniškemu in zavarovanju za starostno oskrbo ali rento.

Da smo pa točnejši, bi se te povprečne vsote morale pri delavcih povišati, ker delavci porabijo deloma tudi del za nameščenca vplačanega prispevka za brezposelnost. Vsled tega se seveda pri nameščenih povprečna kvota zniža. Toda o tem nimajo uradnih podatkov. Sodijo pa, da se iz tega razloga zviša povprečje pri delavcih na 350 šilingov (2800 Din), a pri nameščenih pa zniža na 465 šilingov (370 Din). Pa še ta cenitev sloni najbrž na pretirani domnevi, da porabi delavstvo polovico nameščenih prispevkov za brezposelnost. Toda še v tem slučaju ostane še vedno povprečna vsota porabe za nameščenca za tretjino višja od one za delavce.

In naši prispevki? In naše povprečje? Na podlagi računskega zaključka SUZOR-a ga lahko vsak izračuna . . .

Doma in po svetu.

Silen potres v Grčiji in južni Srbiji. V Grčiji so imeli te dni močan potres, in sicer v dvajsetih urah 11 potresov. Najhujši potres je bil na polotoku Kalkidiki. Porušenih je okoli 20 vasi in nad 3000 hiš je v razvalinah. Brez strehe je do 10.000 ljudi. Potopil se je tudi majhni otok Amoginani ob polotoku Ahalkidike. Na otoku je bilo naseljenih 200 grških rodbin, ki so pribežale iz Male Azije, tako da je verjetno, da je samo tukaj do 800 človeških žrtev. Poškodovan je tudi zgodovinski samostan na gori Atos, ki je v nevarnosti, da se poruši.

Rezultat grških volitev. Izid grških parlamentarnih volitev je naslednji: Venizelos (liberalci) 102 mandata, Kaldaristi ali narodnjaki pa 96. Pripravljajo se na sestavo koalicijske vlade in če se nakana ne posreči, bo parlament razpuščen. Parlament bo sklican dne 24. oktobra.

Sofija postaja komunistična. V glavnem mestu Bolgarske, Sofiji, so se v nedeljo vršile občinske volitve. Radi posebnega volilnega reda in radi tega, ker so meščanske stranke šle v volitve zelo razcepljene, so si komunisti priborili relativno večino; od 44.000 oddanih glasov so dobili 16 tisoč. V občinskem svetu pa bodo imeli absolutno večino, ker jim po volilnem redu pripade 22 mandatov od 36. Vlada je radi te komunistične zmage precej frapirana in namerava novi občinski svet, čim se bo sestal, zopet razpustiti in komunistično stranko prepovedati.

Avstrijski monarhisti najbrž nimajo pametnejšega opravka, kakor odkrivati spomenike bivšemu cesarju Karlu Zadnjemu. Najnovejši tak spomenik so odkrili prošli teden v Badnu pri Dunaju.

Tudi pokopališče naj bi bilo nacionalno čisto. V Pragi je neka družina napravila na svojčev grob napis »Ruhe sanft!«. Župan pa je zapo-

vedal ta napis odstraniti, češ, da ogroža češko-nacionalni značaj pokopališča.

Volilna borba v Nemčiji je ljuta. Zlasti sta v sporu Hugenberg in Hitler. Na nekem zborovanju v Breslavu so Hitlerjevi fašisti kričali: »Na vislice s Hugenbergom!« Nemški nacionalisti, ki so priredili manifestacije, so udarili in razvila se je krvava borba. Eksplozirale so tudi bombe in je bilo sedem oseb ranjenih.

Nemški zunanji minister Neurath jo je odkuril v Berlin, ker je izvedel, da nastopi Herriot z daljšim govorom o stališču Nemčije. Baron Neurath je očividno zapustil Zenevo, češ, da mu ni na govoru francoskega ministrskega predsednika ter da pokaže odločen odpor Nemčije doma in v inozemstvu. Nacionalističnim Nemcem je korak všeč; koliko bo koristil mednarodno, pa še itak ni gotovo.

Hindenburg ima jutri 85. rojstni dan. Ob tej priliki bo ukinjena naredba o prepovedi javnih zborovanj od 1. do 3. oktobra v svrhu prirejanj manifestacij za predsednika. Svoboda za režim!

Hitlerjevo drevo ne bo več raslo v nebo. V Radenslehu na Pruskem so se vršile v nedeljo občinske volitve. Hitlerjevci so dobili samo 188 glasov (pri zadnjih volitvah 378), meščanska koalicija 158 (78), socialni demokrati 370 (277).

Kriza angleške vlade. Ker se liberalni ministri ne strinjajo s sklepi na konferenci v Ottavi, so podali ostavko. S tem je vlada nacionalnega bloka končana.

Gandhi je zmagal. Ministrski predsednik Macdonald je sprejel sporazum, ki so ga pred Gandhijem sprejeli in podpisali predstavniki indskih kast in »nedotakljivih« parieter ter je takoj naročil vladi v Indiji, da ga realizira. Ko je bilo Gandhiju to sporočeno, je po 152 urah prekinil gla-

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanju, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjic. — Uprava.

dovno stavko s tem, da je izpil čašo limonade. Telesno je tako oslabil, da ni mogel sam prinesiti čaše k ustam, duševno je bil pa še vedno svež. Izjavil je, da bo takoj zopet začel z gladovno stavko, če bi predstavniki indskih kast v polni meri ne izvršili sporazuma s pariiji.

Španski republikanski vladi so se upirali diplomati. Vzgoja španskih diplomatov je bila seveda tudi kapitalistično-reakcionarna. Republikanska vlada pa ima seveda svobodomiselnjšo in spravljejšo zunanjo politiko. To pa gospodom diplomatom ni bilo všeč in jih je morala vlada 42 vpokojiti, ker se niso hoteli ravnati po navodilih in intencijah španske republikanske vlade. — To je nov dokaz, kako je močno zasidrana kapitalistična reakcija in kako krčevito se povsod upira napredku.

Splošna amnestija v Italiji. Povodom proslave 10letnice fašističnega režima je vlada sklenila proglašiti splošno amnestijo, ki bo razširjena baje tudi na politične zločince, v kolikor ne presegajo 10letne kazni. Mnogim, v inozemstvu živečim italijanskim državljanom bo s tem omogočen povratak v domovino. V koliko se pa bodo politični emigranti poslužili te ugodnosti, je pa drugo vprašanje.

Svilene bankovce hočejo uvesti na Japonskem. Produkcija svile je zadnja leta na Japonskem zelo nazadovala, ker ni odjemalcev. Radi tega so nekateri prišli na misel, naj bi začeli bankovce tiskati na svilo, kar so producenti svile zelo pozdravili in vsi poskušajo, da bi to zamisel čimprej uresničili, s čimer bi se industrija svile znatno oživela. Tak denar bi bil mnogo lepši in trpežnejši kakor sedanjí papirnati. Seveda bi se pa v to svrhu mogla uporabljati samo japonska svila, ki je mnogo trpežnejša in finejša, kakor svila iz drugih dežel. Mi delavci bi pa bili zadovoljni, če bi le kovanege drobiža imeli dosti.

Argument o predsedniških volitvah v Zedinjenih državah. V volilni kampaniji za predsednika Zedinjenih držav se je pojavila vest, da je sedanji predsednik Hoover angleški državljani. In na Angleškem so res ugotovili, da je v letih 1911 do 1915 Hoover bil v Angliji v volilnih imenikih. Hoover pa izjavlja, da je bil pomotoma vpisan v volilni imenik in brez njegove vednosti. — »Senzacionalna« vest bo silno vplivala na patriotične Amerikance in bo mnogo koristila njegovemu protikandidatu Rooseveltu.

Angelo Cerkevnik:

ROSA.

(Povest.)

Najprej je vprašala drja. Springerja, če ne stanuje v tej hiši Rosa.
— Kakšno smešno vprašanje! Ali ne veste, da je Rosa daleč?
— Ne verujem.
— Vsekakor zelo prijetna nevera!
— Ne, ne, gospod doktor, nikar se ne norčujte!
— Same sanje, halucinacije! Bolni ste in vidite vse podvojeno, potrojeno!
— Mogoče, gospod doktor!
Ob določeni uri je prišel Bojo.
— Nestrpen, silno nestrpen sem, gospod doktor.
— To je lastnost vseh ljudi brez posebnega intelekta!
— Gospod doktor!
— Želite?
— Ne mučite me! Kako je s Tanjo?
— Težje, nego si mislite in težje, nego sem si sam mislil, ko sem jo včeraj samo površno pogledal.

— Kaj ji je.
— Malarija in slabokrvnost ter malokrvnost. Kar se bo dalo napraviti, vse bom ukrenil.
— Ali je vsaj kaj upanja?
— Še gospod Bog je upal, ko je ustvaril Evo, pa se je urezal . . .
Po daljšem molku se je zopet oglašil dr. Springer:
— Edini poskus, ki bi se morebiti utegnil obnesti, bi bil prenos krvi. Najti bi se moral, seveda, kdo, ki bi se hotel žrtvovati!
Gospod doktor, ali niste takoj pomislili name?
— Vi sami nimate posebno zdrave krvi in ste poleg vsega drugega še zelo malokrvni. Pojdite k Tanji, vse drugo preskrbim jaz.
Bojo je šel v Tanjino izbo.
Tanja je venomer zatrdjevala, da mora biti Rosa v bližini.
— Rosa je tukaj . . . Zdi se mi, da slišim njeno dihanje tu poleg sebe, da me njena ljubezen greje . . . Ali pa bom umrla, Bojo moj, in čutim, da se jej bližam.
Bojo jo je hotel na vsak način pre-

pričati, da so vse to zgolj halucinacije, a v njem samem je to prepričanje skopnelo, kakor skopni spomladanska slana, ko jo orosijo solčni žarki . . .

Bližina Rose je obojico opajala. Rosina bolezen se je vpletla v njune misli, kakor se vpletajo v mir tihe poletne noči daleč na obzorju ostri bliski.

Bojo si je venomer zatrdjeval, da Rose ni tu in je ne more tu biti, a globoko v njem je živela zavest, da Rosa živi tukaj, da misli nanj in na Tanjo, da ju ljubi . . .

Dr. Springer je prisluškoval utripanju Tanjinega srca.
— Nič ne bo! je dejal sam sebi. Srce komaj, komaj živi. Sam gospod bog bi jo mogel ozdraviti! Poskušajmo še to poslednje sredstvo!

Tanja je ležala nepremično. Grudi so se ji komaj za lahko spoznanje dvigale in padale.

V sobo je stopila Rosa.
Bila je blede. V tem trenutku so ji misli zletele tja daleč na sever, kjer je bila le v svojih mislih uzrla Ta-

njo, malo gimnazijko . . . Bila je srečna, da ji bo mogla dati zdravje.

Legla je na posteljo k Tanji.
Dr. Springer ji je zakril obraz.
— Mirno ležite in ne ganite se!

Dr. Springer je gledal obe ženi. Nekaj nenavadnega, skoraj nekaj brezbožnega je videl v tem čudnem Rosinem samožrtvovanju. Njemu, ki mu je bilo vse smešno in brezmiselnost, se je tresla roka. Nenaravno je vse to, je šepetal, ne samo nenaravno, protin naravno je! Največja sila človeka se očituje baš v njegovem samoljubju. To je dekadenca!

Srce pa ni poslušalo njegovih besed. Čudno je drhtelo in ljubilo obe ženi, ki ju je usoda tako neusmiljeno in nesmiselno preganjala. Gledal je s svojimi lastnimi očmi v njuni srca in nenadno je začutil, da mu je na roko kanila solza . . .

— Kdo joče? Dr. Springer? Stara šema zaljubljena . . . Res, skoraj sramujem se . . . Na delo!

V Rosino žilo se je vsesalo mrzlo železo.

(Dalje prihodnjic.)

Na sodnika Thagerja, ki je obsodil Sacca in Vanzettija na smrt, je bil izvršen v Worcesterju v njegovi hiši bombni atentat. On in njegova žena sta ranjena.

Petrolej kradejo kar na veliko v Ameriki. Iz petrolejskih okrajev imajo tam po več sto kilometrov daleč napeljane debele cevi, po katerih teče iz v zemljo navrtanih jarčkov noč in dan petrolej v oddaljene rafinerije, kjer se predeluje v bencin, bencol, katran, karbol itd. Tatovi so prišli na originalno idejo to napravo izkoristiti. Ponoči se pripeljejo z velikimi tanki na tovornih avtomobilih na samotne kraje, prevrtajo te cevi in napolnijo svoje tanke z oljem, ki ga potem prodajajo interesentom po veliko nižji ceni. Neka firma je ugotovila, da ji tatovi vsako noč ukradejo 45.000 litrov olja. Podjetniki pošiljajo patrolje in ekspedicije za temi tatovi, s katerimi večkrat pride do bojev in streljanja, a tatvin ne morejo preprečiti.

Čudna stvar.

Ljubljana, 28. sept.

Namesto čudežev, ki se ne dogajajo več, imamo dan na dan zagonetne dogodke, ki po teoriji ne morejo biti prišteti med čudeže, ker so skozinsko naravnega značaja, ki pa v praksi ali vsakdanosti vendarle dajo toliko misliti kakor pravcati čudeži, ker se o njihovi naravni pojavi ne razpravlja iz teh in onih vzrokov. Zatečimo se k metodi nazornega pouka in vzemimo primer kar iz dnevne kronike:

Čuden je doživljaj kranjskega tovarnarja, ki je bil s svojim avtomobilom ponoči na potu proti Mariboru, pa je bil z drugim avtomobilom prepeljan v Ljubljansko — umobolnico. Po nekakšni spletki ali zaroti je bilo izvedeno to »ugrabljenje«, o katerem se bo gotovo še razpravljalo na raznih drugih mestih. Ta del čudne zadeve se tiče samo tovarnarja in vseh drugih akterjev čudnega dogodka, vsi drugi pa lahko mirno čakamo, kako se bo vse razpredlo. Za javnost je važna samo naslednja točka čudne dogodivščine:

Sredi noči so se odprla vrata umobolnice pacientu, o katerem prej ni nihče ničesar vedel in čigar izročitev v varstvo bolnice se je splošno označevala za ugrabitev po vzoru kakega filma iz Chicaga ali pa vsaj za nekaj zarotniškega. Ravno tako hitro, kakor so se za tem čudnim pacientom zapahnila, pa so se spet pred njim odprla vrata umobolnice, ko so v čudni dogodek posegli neki drugi akterji.

Pri celi zadevi ostanejo naposled vrata bolnišnice posebno čudna stvar. Ni še namreč dolgo od tega in tudi redek tak primer ni bil, ko je podnevu sredi mesta neki nesrečnež v napadu blaznosti tulil in razgrajal ter klical s tem občinstvo, naj se prepriča, kako funkcionira zaščita bolnikov. Reveževi strašni bolezenski napadi so tedaj skozi dolge ure dokazovali javnosti, da je organizacija bolniške zaščite — odrekla. Mnogoštevilne prostovoljne in neprostovoljne priče so bile prepričane, da bi bil konec mučnih prizorov šele tedaj, če bi revež ubil sam sebe ali pa ko ga drugega in bi tako stvar prišla pod kriminal. V tem žalostnem in drastičnem primeru očitne hude boleznosti vrata umobolnice niso odprla, ker ni bilo teh in onih podpisov in atestov...

Kranj.

Mladinski pevski zbor rudarskih otrok. V nedeljo, dne 2. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne priredijo »Trboveljski slavčki« koncert sodobne mladinske vokalne glasbe v Kranju. Dolžnost vseh sodrugov je, da pohitijo na ta koncert te idealne rudarske dece. Zavedajte se, da prednjači ta zbor v celi Jugoslaviji in da je bil ustanovljen v tej gospodarski krizi od dece, katere starši žive v najtežjem gmotnem položaju. — Sodrugi! Njihovi uspehi so vaši uspehi! Predjavljani koncert te dece na Jesenicah se radi nepričakovanih ovir zaenkrat ne bo vršil.

Zopet železničarsko „Podporno društvo“ pred sodiščem.

Tožba gg. Antona Pšeničnika in Ludvika Pintarja, odbornikov društva »Vzajemnost železniških uslužbencev« v Mariboru proti železniškemu uradniku Leopoldu Zavadlavu.

Minuli teden se je vršila pri okrajnem sodišču v Mariboru zanimiva razprava v tožbi odbornikov železničarskega društva »Vzajemnost železniških uslužbencev« v Mariboru, in sicer tajnika g. Antona Pšeničnika, železniškega uradnika v Mariboru in blagajnika g. Ludvika Pintarja, tudi žel. uradnika v Mariboru, proti Leopoldu Zavadlavu, žel. uradniku v Mariboru, ki je že dalje časa uradno postavljeni vodja razpuščenega društva »Podporno društvo železniških delavcev in uslužbencev« v Mariboru. Obe društvi dajejo svojim članom železničarjem podpore za slučaj smrti, oziroma odpusta in vpokojitve, oz. »Podporno društvo« daje podpore le za slučaj smrti. Pritožba proti razpustu »Podporna društva«, ki je bilo 11. maja 1929 razpuščeno, še vedno ni rešena in vodi to društvo g. Zavadlav proti plačilu mesečnega honorarja.

Iz razprave, pri kateri je zastopal tožbe odbornika »Vzajemnosti« proti g. Zavadlavu odvetnik dr. Avg. Reisman, povzamemo sledeče:

Čeprav ima g. Zavadlav dovolj posla z vodstvom »Podporna društva«, katero vodi kot nekak komisar, je vendar le hotel energično posegati tudi v delovanje sorodnega društva »Vzajemnosti« in je tako prišel dne 17. marca 1932 na sestanek članov »Vzajemnosti« v društvene prostore v Sodni ulici, kjer so odborniki predložili članom izkaz društvenega poslovanja za leto 1931, katerega so podpisali računski pregledniki Albin Lovce, Matija Škorjanec in Anton

Maribor.

Strokovna komisija v Mariboru priredi v nedeljo, dne 2. oktobra t. l. ob pol 10. uri v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9, II. nadstr.

JAVNO PREDAVANJE

o sedanjem položaju bolniškega in nezgodnega zavarovanja. Predaval bo s. Petejan. — Vsi zaupniki in člani strokovnih organizacij se vabijo, da se tega sestanka udeležijo!

Otvoritveno predavanje »Svobode«. Kakor vsako leto, bo tudi letos mariborska »Svoboda« priredila v zimskem času ciklus zanimivih predavanj. Otvoritveno predavanje se bo vršilo v sredo, dne 5. oktobra t. l. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9/II. Predaval bo predsednik »Svobode« s. Štukelj iz Ljubljane.

50 otrok zapisanih poginu. V našem listu smo že ponovno poročali o groznih razmerah, v katerih se nahajajo nesrečni stanovalci mestne barake v Kraljevičeva Marka ulici. V tej baraki, kamor bi bržečas noben kmet ne spravil svoje živine, se nahaja 89 oseb, od teh pa je 50 nedoletnih otrok. Vsi ti nesrečneži so žrtve neurejenih stanovanjskih razmer. — Nesrečni roditelji v tej baraki že tretje leto s strahom pričakujejo bližajočo se zimo ter čakajo odrešitve iz tega pekla. Toda rešitve ni! Mestna občina se ne zgame, menda čaka, da bi se ti brezdomci izselili iz barake ali pa, da bodo odšli iz njenega področja. Medtem pa gineva 50 nedolžnih otrok v tej škandalozni baraki, dokler ne bodo polagoma vsi propadli — telesno in moralno.

Zopet redukcije delavstva v tovarni Rüdger. Vodstvo tovarne za impregniranje železnih pragov in telefonskih drogov v Hočah je letos silno skrčilo svoj obrat ter odpustilo že veliko delavstva. Minuli teden so zopet številni delavci dobili odpoved službe, s čemur se je armada brezposelnih zopet povečala. Gotovo je, da so nekateri tovarnarji vsled gospodarske krize primorani zmanjšati svoj obrat, toda v številnih tovarnah se vršijo redukcije mezd in delavstva zgolj iz spekulativnih namenov. Vse to pa se opravičuje s krizo, ki je marsikomu tudi dobrodošla.

Graški župan s. Muchitsch je minulo soboto posetil naše mesto ter se udeležil tudi družinskega večera, ki so ga priredili ob tej priliki pekovski pomočniki. V nedeljo pa si je s svojim bratom, ki je predsednik Delavske zbornice v Gradcu, ogledal notranjost poslopja in naprave tukajšnjega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Oba gosta sta se jako laskavo izrazila o vzorni ureditvi te socialne institucije.

Službena pogodba brez odpovedi — neveljavna. Čeprav velja novi obrtni zakon, ki je vpeljal brezpogojno za uslužbence najmanjšo 14 dnevno odpovedno dobo službenih razmer, že od 9. marca 1932 naprej, se še vedno dogajajo slučajni, da so pomožni delavci in obrtni pomočniki odpuščeni iz službe brez odpovedi. Te dni se je vršila zopet razprava proti nekemu mariborskemu obrtniku radi plačila 14 dnevne odpovedne dobe pred okrajnim sodiščem. Obrtnik se je izgovarjal, da mu ni treba plačati za odpovedno dobo, ker se je z odpuščanjem pomočnikom izrecno dogovoril, da ne velja nobena odpovedna doba; pomočnik lahko odide, kadar hoče in obrtnik ga ravno tako lahko vsak dan odpusti. Pomočnik je tudi podpisal takšno službeno pogodbo lansko leto. Na sodnikov poduk, da je takšna pogodba

Zorko ter za odbor tajnik Anton Pšeničnik, predsednik Ignac Oman in blagajnik Ljudevit Pinter. Ko je blagajnik g. Pinter podal svoje poročilo, je povzel besedo g. Zavadlav in začel pred navzočimi člani takoj v začetku z vso vehemenco kričaje napadati odbor in njegovo delovanje, posebno pa delovanje blagajnika in tajnika, ter med drugimi trdil:

»Predloženi izkaz nima nobene vrednosti, to, kar je tu notri, je sam bluf, to so le hišne številke, društvo nima nobenega knjigovodstva, oblast bo itak izvršila revizijo in tajnik Pšeničnik ne ve, kaj je podpisal, ko je podpisal predloženi društveni izkaz itd.«

Ko je g. Zavadlav končal, je hotel dati tajnik Pšeničnik na iznešene neresnične očitke pojasnila ter dokazati, da so očitki neosnovani in žaljivi, ter da bo iskal za to zoper g. Zavadlava zadoščenje pred sodiščem. G. Zavadlav pa ni hotel poslušati teh pojasnil, češ, da bo že oblast izvršila revizijo.

Sodnik je g. Zavadlavu resno prigovarjal, naj se poravnava in dá tožiteljem zadoščenje, ker so očitki, če jih je res izrekel, žaljivi.

Obtoženi g. Zavadlav pa je poravnavo odločno odklonil, češ, da ni izrekel ničesar žaljivega, svoje trditve pa bo dokazal. Sodnik je razpravo po enournem razburljivem razpravljanju preložil na 13. oktobra ob 9. uri na št. 15, ko se bo razprava nadaljevala in zaslišale vse priče, ki so bile pri tem sestanku navzoče.

popolnoma neveljavna, ker § 234 obrtnega zakona izrecno predpisuje brezpogojno 14 dnevno odpovedno dobo, se je obrtnik izgovarjal, da ga to ne veže, ker ga nihče ni o tem obvestil, in zato ni hotel plačati za 14 dnevno odpovedno dobo, čeprav je pomočnika odpustil brez vsake odpovedi. — Sodnik je moral vsled tega izdati sodbo, s katero se je obrtnik obsodil v plačilo mezd za 14 dni in pa tudi odvetniških stroškov. Nevednost je torej vedno draga, toda delodajalec jo še lažje prenese kakor uslužbenec, ki živi samo od dela svojih rok. Obiskujte torej pridno shode in predavanja, zlasti pa čitajte delavsko časopisje, kjer se tolmači delovno pravo, da ne boste ob zaslužek vsled lastne nevednosti!

Sestanek brivskih pomočnikov. Savez brivskih in lasničarskih pomočnikov in pomočnic, kakor tudi pomočniški zbor brivske zadrage v Mariboru, sklicuje v četrtek, dne 6. oktobra 1932 ob pol 21. uri **splošen sestanek** vseh pomočnikov in pomočnic, ki se bo vršil v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9-II. Sodrugi in sodružice, pridite vsi na sestanek, kjer bomo zahtevali, da se tudi naš položaj izboljša. Predvsem zahtevamo: reguliranje plač po kategorijah, skrajšanje delovnega časa, nedeljski počitek, ukinitve sprejemanja novega naraščaja za tri leta, uvedbo brezposelnega fonda tudi za brivske pomočnike itd. To so važna vprašanja, ki se bodo rešila le, če bo brivsko delavstvo solidarno in organizirano v močni strokovni organizaciji. Naprošajo se tudi organizacije iz Celja in okolice, da pošljejo svoje delegate na ta sestanek.

Ugotovitev narek v konkurznem postopanju »Kmetijske eksportne zadruge« v Mariboru, se bo vršil dne 24. oktobra t. l. ob pol 10. uri pri Okrožnem sodišču v Mariboru v sobi št. 84.

Film »Kürten« se te dni zopet predvaja v nekem mariborskem kinu, čeravno se je ta film svoječasnno pri nas predvajal, kar smo že takrat ostro ožigosali. Toda kapitalistični pohlep je nenasiten ter se poslužuje vseh mogočih in nemogočih sredstev, samo, da pride do denarja. Tudi najstrašnejša človeška zabloda morilca Kürtena jim je v to svrhu dobrodošla.

Reportar mariborskega gledališča. V soboto, dne 1. oktobra otvoritvena predstava Cankarjeve komedije »Za narodov blagor«. V nedeljo, dne 2. oktobra premijera Goldonijeve komedije »Zvedave žene«.

Na Pobreški cesti so začeli te dni graditi novo trinadstropno hišo, ki bo last elektrotehnik g. Rečnika. Nova zgradba bo stala poleg dosedanje trgovine in delavnice g. Rečnika.

SK »Svoboda« pozivlja člane sportnega kluba, da se udeležijo članskega sestanka dne 30. t. m. ob pol 21. uri v društvenem lokalu.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Trbovlje.

Javna kuhinja. V Trbovljah se je na pobudo delavskega zastopstva v občinskem prehranjevalnem odboru ustanovila Javna kuhinja, ki trenutno nudi 150 tim brezposelnim delavcem in delavkam brezplačno hrano opoldne in zvečer. S tem pa še seveda ni pomagano vsem nezaposlenim v Trbovljah, ki jih je mnogo, mnogo. Čež 400 jih čaka na sprejem v Javno kuhinjo, celotno število nezaposlenih s svojci je pa čez 1500. Tisti, ki dobivajo v Javni kuhinji hrano, so delno preskrbljeni, vendar se je pa takoj treba vprašati, kako nuditi nezaposlenim tudi stanovanja, obleko itd. Vzlic ustanoviti prepotrebne kuhinje za nezaposlene vprašanje nezaposlenosti v Trbovljah še ni rešeno in ravno tega se morajo merodajni činitelji zavedati ter tistim, ki ne prejema hrane v Javni kuhinji, nuditi delo ali pa

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

podporo. Veliko število čvrstih rok bi danes lahko izvrševalo produktivno delo. Ali na žalost tega dela ni. Na drugi strani imamo pa tudi ljudi, ki niso bili nikoli lačni, vsakega brezposelnega delavca pa ožigosajo kot delamržeža; vzlic temu pa nezaposlenim ne nudijo dela. Če prideš čez hrib v sosedno občino Zagorje, vidiš dnevno precej ljudi zaposlenih pri regulaciji potokov, cest in stez. Tudi v Trbovljah bi se lahko zaposlilo številne nezaposlene pri javnih delih, ki so nujno potrebna, ker se čez leto nabere veliko nesnage po nereguliranih potokih. Seveda bi tudi rudnik lahko zaposlaval večje število nezaposlenih rudarjev, če bi ne bil uveden priganjaški sistem.

Ruše.

Naša beseda. Nezavedno delavstvo je igračka v rokah tistih, ki ga potrebujejo. Dela, moli in glasuje, kakor mu rečejo. Kadar spozna, da je opeharjen, mrmra, potem pa se že najdejo sredstva, da se maso prepeleže ježno preko vode. Ako bi se posrečilo enkrat za delavstvo doseči tak uspeh, kakor ga je n. pr. dosegla naša tovarna, da je oproščena davka na električni tok, ki ga more vsak delavec plačati, bi to že nekaj pomenilo. K temu uspehu je tovarni pripomoglo delavstvo, ki pa sebi ni znalo pomagati. Delavstvu ne samo, da se taki »milijonski uspehi« ne posrečijo, ono ne dobi niti tega, kar mu je za življenje neobhodno potrebno. Ono niti ne izve tega, kar bi moralo vedeti in se mu po mnenju gotovih »merodajnih« niti dovoliti ne sme, da bi o svojih zadevah smelo razpravljati. Zanaj obstoje samo dolžnosti navzgor, zgoraj pa ne čutijo nobenih dolžnosti navzdol. Kaj, ko bi enkrat res upeljali enotno mero, kakor imamo n. pr. enotne mere in uteži? Poslušati tiste, ki menijo, da nam ni treba govoriti, smo se naveličali. **Delavci.**

Guštanj.

Jeklarna v Guštanju zaprta. Te dni je bil v guštanjki jeklarni ustavljen obrat. Delavci so bili za nedoločen čas poslani na neplačan dopust.

Delavski sport.

I. delavsko kolesarsko društvo v Mariboru priredi v nedeljo, dne 2. oktobra zaključni izlet v št. 11j k sportnemu tovarišu Dimniku. Odvoz ob 14. uri izpred društvenega lokala. Pri Dimniku bo igrala nova društvena godba. Podružnici Studenci in Pobrežje se vabita k soudeležbi.

Društveno vodstvo opozarja dalje, da se prične plesna šola kolesarjev dne 6. oktobra t. l. in sicer v Gambirnovi dvorani. Plesne ure bodo vsak četrtek ob 20. do 23. in vsako nedeljo ob 15. do 18. in ob 20. do 23. ure. Prijatelji plesa, zlasti začetniki, naj ne zamudijo prvih ur, ker je to za nadaljnji pouk zelo važno. — Za obilni obisk se priporoča **odbor.**

Listnica uredništva.

Celje. Eno smo morali izpustiti, drugo pa je bilo popolnoma slično sestavku, ki je bil postavljen in objavljen poprej, preden je dospelo Tvoje. — Le še kaj pošlji!

Pravilno ravnanje z zdravili.

Zdravila v tekoči obliki imejmo kolikor mogoče na hladnem! Po vsaki uporabi očistimo vrat steklenice, kajti tam se najpoprej jamejo nabirati klički, ki uničujejo zdravilo. Vsaka hiša bi morala imeti za primer boleznosti posebno čašo, ki je razdeljena na čajne žličke, žlice in grame. Takšne čaše vidimo v vsaki lekarni.

Po zaužitju olj, n. pr. ribjega olja vzemimo košček suhega kruha, ki takoj odzvaže zoperni okus po olju.

Praške je treba vedno pomešati z vodo in potem posrebiti tekočino do zadnje kapljice. Tablete pustimo nekaj časa v vodi, da se razpustijo. Krogljice in kapsule iz želatine pa kar običajno pogoltne, navadno na vodi.

Oblate namočimo v žlici vode in jih požremo. Za njimi popijemo še žličko vode. Mnogi tudi ne vedo, kako se pravilno ravna s čaji. Mehke liste in cvetje se polije z vročo vodo, in se pusti na ognjišču, da se kuha v pari. Korenike, les in skorje kakor tudi trdi listi se morajo vsaj pol ure kuhati nad zmernim ognjem.

Obljube ne velja nalepljati naravnost na ranjeno mesto. Treba je položiti vmes košček meli. Za vsa zdravila pa velja pravilo: čuvajmo jih, da ne pridejo v nepravne roke, kajti kar prinaša enemu zdravje, je drugemu lahko v pogubo.

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu.

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)

(Nadaljevanje.)

Iz zakona o zaščiti delavstva.**Delavski zaupnik.**

1.

Kaj je delavski zaupnik?

Izredno važna pridobitev uslužbencev so določila zakona o zaščiti delavcev glede delavskih zaupnikov v §§ 108 do 119. Razen tega je izdal minister za socialno politiko k tem predpisom zakona še tudi »Navodila za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov v podjetjih«, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavstva, in »Poslovnik o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov«, vse objavljeno v »Službenih novinah« dne 23. dec. 1927. Z vpeljavo delavskih zaupnikov v podjetjih je hotel zakonodajalec zaščititi delavca pred močnejšimi delodajalci, napram katerim naj zakonodajalec zaščititi delavca pred močnejšimi delodajalci, napram katerim naj zastopajo delavski zaupniki koristi delavcev in nameščencev, ki si sami ne znajo, ali pa ne upajo dovolj štiti svojih pravic.

2.

Naloge delavskih zaupnikov.

»Delavska zbornica« je izdala v obliki majhnih brošuric gori navedena navodila za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov. »Poslovnik o delovanju nameščenskih in delavskih zaupnikov« ter »Uredbo o organizaciji posredovanja dela« in lahko dobi vsak delavec oziroma zaupnik to knjižico pri Delavski zbornici. V njej bo našel točno navedene naloge zaupnikov v členu 5, ki jih ima zakon o zaščiti delavstva v § 109. Zaupniki morajo predvsem vplivati na vzdrževanje dobrih odnosov med delavci in delodajalci, a predvsem štiti vse gospodarske, socialne in kulturne interese delavcev. Vsled tega sodelujejo zaupniki pri sestavljanju delovnih pogojev, kolektivnih in posameznih, skrbijo, da se pogodbe izpolnjujejo, posredujejo v sporih med delavci in delodajalci, pazijo, da se izpolnjujejo predpisi glede delovnega časa, zdravja, življenja in socialnega zavarovanja, ter obveščajo o tem nadzorna oblastva itd. Delovanje zaupnikov je torej izredno pomembno in pomirjevalnega značaja.

3.

Zaupniki nameščencev.

Pa ne samo pomožni delavci, tudi nameščenci v podjetjih, kjer je poleg delavcev zaposlenih več kot 10 nameščencev, smejo izvoliti svoje posebne zaupnike. Iz tega določila sledi običajno nepriznani zaključek, da so

z zakonom o zaščiti delavcev zaščiteni tudi nameščenci,

izvzemši onih najvišjih nameščencev, ki jih omenja § 3 zakona o zašč. delavcev s posli

»višje vrste« (poslovodje, knjigovodje, blagajniki, inženjerji itd.), ker so ti tako dobro plačani, da vsled svoje višje pozicije, ne potrebujejo specijalne zaščite zakona. Iz tega pa nadalje sledi, da velja tudi za nameščence, izvzemši imenovanih najvišjih nameščencev, določilo § 10 zak. o zašč. delavcev, ki predpisuje za vsako prekočasno delo plačilo s 50% poviškom.

4.

Zaščita zaupnikov.

Zakon je predvideval, da bodo delodajalci, vsaj nekateri, nemožno in nesocialno čuteči, preganjali takšne zaupnike in se jih skušali čimpreje znebiti kot neprijetne kontrole. Številni odpusti zaupnikov so to bojazen v polni meri dokazali, čeprav so dejanski delavski zaupniki ravno tako v korist delodajalca, ker mu pomagajo vzdrževati v podjetju red in disciplino, samo če je delodajalec količkaj uvideven. Delodajalci so često, posebno ob divjih štrajkih, obžalovali, žal prepozno, da so onemogočili izvolitev zaupnikov v svojem obratu.

a) *Zaupnikov se ne sme odpuščati radi izvrševanja njih dolžnosti.*

Zakon je vsled tega v § 119 (Poslovnik čl. 21.) napram drugim delavcem posebej zaščitil zaupnika s tem, da je delodajalec izredno prepovedal odpuščati ali preganjati delavske zaupnike zaradi pravičnega izvrševanja njih dolžnosti po odredbah zakona o zaščiti delavcev in navodil za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov.

b) *Kedaj je torej lahko odpuščen delavski zaupnik?*

Delodajalec bi seve lahko vsikdar izjavil, da zaupnika, ki mu ni bil všeč, ni odpustil, ali preganjal radi tega, ker je zaupnik. Zato pa zakon o zaščiti delavstva v § 112 izredno določa, da traja mandat zaupnikov leto dni, pred potekom tega roka pa preneha mandat zaupnikov le s smrtno, prostovoljno odpovedjo, z izgubo državljanstva ali podoben, z izstopom iz podjetja, ali — zbog težke prekrsitve dolžnosti oziroma prekoračitve področja, če je nastala s tem nevarnost za življenje, zdravje in druge važne koristi zaposlenih delavcev ali podjetja. Zaupniku torej delodajalec ne more službe 14 dnevno odpovedati ali nameščencu 6 tedensko, kot ostalim pomožnim delavcem in nameščencem, ampak mora poprej imeti za odpuščanje razlog, važen in tehten, ki ga predvideva § 112 zak. o zašč. delavcev.

c) *Razlog za odpuščanje mora delodajalec navesti in dokazati.*

Delodajalec pa mora zaupniku pri odpuščanju takšen zakoniti razlog tudi navesti, da se more zaupnik po potrebi tudi braniti. O vprašanju, če je nastala težka kršitev dolžnosti, ali prekoračitev področja s strani

zaupnika, odloča namreč Inspekcija dela, a zoper njeno odločbo se sme delodajalec ali zaupnik pritožiti na ministrstvo socialne politike, če z odločbo ni zadovoljen. Vendar odločba Inspekcije dela glede odobritve odpusta zaupnika še ni merodajna, ker zakon o zaščiti delavcev (§ 112 in 119) ne določa nikjer, da sme delodajalec odpuščati zaupnika, če to odobri Inspekcija dela. Sodišče na takšno odločbo ni vezano, ampak preizkusi samo, če se ni izvršil odpust zaupnika radi pravičnega izvrševanja dolžnosti zaupnika.

5.

Najvišje sodišče, Stol sedmorice, o zaupnikih.

V tem smislu je odločilo o odpustu delavskih zaupnikov že tudi naše najvišje civilno sodišče, Stol sedmorice, odd. B v Zagrebu, pod Ut. 217/27 z dne 9. avg. 1927. To sodišče je tudi ugotovilo, da mora v slučaju tožbe zaupnika radi nepravilnega odpusta, delodajalec dokazati, da je zaupniku pri odpuščanju navedel vzrok odpusta in da ga ni odpuščal iz službe radi izvrševanja njegovih zaupniških poslov. Dokler delodajalec službenega razmerja delavskega zaupnika ni razrešil pravilno v smislu § 112 in 119 zak. o zaščiti delavcev, traja službeno razmerje naprej in s tem tudi vse delodajalčeve obveznosti iz tega razmerja, t. j. zaupnik mora dobiti naprej svojo mezdo in morebitno službeno stanovanje, tako dolgo, dokler traja mandat zaupniškega posla. Podobno je razsodilo tudi okrajno sodišče v Mariboru pod Be III 422/29 z dne 18. decembra 1929.

Če je delodajalec odpustil delavskega oziroma nameščenskega zaupnika iz službe z zakonito odpovedno dobo, pa mu pri tem ni navedel važnega in tehtnega razloga, ki ga je upravičil k odpuščanju, mora odpuščencu uslužbencu plačevati tudi po poteku odpovednega roka zaslužek še tako dolgo, dokler mu ne pove tega tehtnega razloga. Četudi je torej tak tehten razlog za odpuščanje obstojal in delodajalec upravičil k odpuščanju zaupnika, še vendar službeno razmerje traja najprej, z vsemi dolžnostmi, ako uslužbenec pri odpuščanju tega razloga ni zvedel.

(Dalje prihodnjic.)

Zborovanje občinskih uslužbencev.

Dne 8. sept. se je vršil III. redni letni občinski zbor »Društva pokrajinskih občinskih uslužbencev za južni del dravske banovine« v občinskem uradu na Viču pri Ljubljani.

Zborovanje so posetili občinski uslužbenci iz raznih krajev društvenega območja in sicer iz Domžal, Vinice, Metlike, Kranja, Sodražice, Trbovelj, Dol. Logatca, Jesenic, Crnomlja, Viča, Zg. Šiške, Kočevja, Trebnja, Ribnice, Trate-Gorenje vasi, Trziča, Toplic, Ljubljane, Vrhnike, Novega mesta i. t. d.

Občni zbor so pozdravili gg. Petrovič, župan občine Vič ter zastopnika »Zveze organizacij občinskih uslužbencev in upokojencev dravske banovine« dr. Mole in Mohorč ter občinski nameščenci, ki se vabilu niso mogli odzvati. Predsednik organizacije g. Matej Arnejc (blagajnik občine Trbovlje), je otvoril ob pol 11. uri doslej najlepše obiskano in uspelo zborovanje. Po kratkem, izčrpnem poročilu predsednika je podal obširnejše poročilo o delovanju društva tajnik g. Tine Korimšek (socialno-politični referent občine Trbovlje). Tajnikov referat je bil zelo važen.

Naredbi notranjega ministra z dne 4. avg. 1931, R. br. 10.128 in pa finančnega ministra z dne 12. nov. 1931 br. 78.623, sta napravili vsem

organizacijam občinskih nameščencev mnogo preglavic. Navodila so zahtevala med drugim tudi to, da se mora pri osebnih izdatkih in nameščencih izvršiti redukcija, posebne štatute pa, ki jih imajo razne občine za svoje uslužbence, bi se moralo prilagoditi točno po navodilih. Tozadevno so organizacije občinskih uslužbencev poslale ministrskemu predsedstvu, notranjemu in finančnemu ministru posebno spomenico, v kateri so bile vse težnje občinskih uslužbencev vidno izražene ter prav dobro utemeljene. V zadevi naredbe finančnega ministra, ki je živo posegla v službeno razmerje občinskih nameščencev in jim hotela odvzeti pridobljene pravice, so organizacije občinskih nameščencev enotno nastopile.

Ustvarili sta se dve ločeni akciji in sicer prva glede znižanja prejemkov v okviru »Zveze«, druga pa glede novih občinskih zakonov v okviru »Saveza«.

Preden prideta nova občinska zakona v razpravo, bodo občinski nameščenci iz vseh banovin naše države enotno in javno manifestirali za svoje pravice. Občinskim nameščencem, ki so z delom že itak preobloženi, se nalaga še vedno več novih bremen. Večina tega dela je za državo. Zato so občinski nameščenci popolnoma upravičeni, da tirjajo svoje pravice.

O denarnem stanju društva je podala poročilo gđc. Ivanka Oblakova (uradnica občine Vič), poročilo o nadzorstvu pa gg. Alfonz Svajgar (pom. obč. tajnik občine Zg. Šiška) in Alojzij Brezar (klayniški oskrbnik občine Kranj). Blagajniško poslovanje je bilo vzorno in je prejela blagajničarka zahvalo.

Pravilnik za društveno posmrtno pomoč je stopil z dnem 8. septembra t. l. v veljavo. Posmrtnina se bo izplačala takoj v prvem smrtnem slučaju, če je zadoščeno vsem členom pravilnika.

Ker iz upravičenih razlogov dosedanji predsednik ni mogel več prevzeti ponovno izvolitev predsednika, je bil za predsednika soglasno izvoljen g. Gorjup Franc, občinski tajnik iz Viča, ki je bil že tri leta podpredsednik.

V upravni in nadzorni odbor so bili izvoljeni še: Matej Arnejc in Tine Korimšek iz Trbovelj, Armeni Franjo iz Toplic pri Novem mestu, Guček Janko iz Dolenjega Logatca, Ivanka Oblakova iz Viča, Josip Kavčič iz Jesenic, Čuk Anton iz Kočevja in Vanko Japelj iz Trziča.

V upravni odbor »Zveze« je imenovan predsednik društva g. Gorjup, kot delegata za »Zvezino« skupščino pa sta določena gg. Korimšek in Guček.

Vpisnina ostane še nadalje Din 10.—, članarina pa za vse leto Din 40.—, ki se lahko vplačuje tudi mesečno po društvenih poštnih položnicah.

Vse kaže, da bo prihodnje zborovanje še uspešnejše zaključeno, kakor letošnje.

V soboto, dne 1. in nedeljo, dne 2. oktobra

vprižori v Mariboru, na prostoru pri Magdalenskem parku

VELIKI ZOO-CIRKUS**„COLUMBIA“**

del svetovnoznanega cirkusa Karla Kludskega, ki je na turneji skozi Jugoslavijo, svoje zadnje poslovilne

GRANDIOZNE PREDSTAVE

z bogatim sporedom

Prvovrstni umetniški orkester

Nastopajo svetovnoznani artisti in artistinje, akrobati in akrobatinje, izborni komikerji, klovni, avgusti, kakor tudi krotilci in dreserji, z ukročenimi zvermi

Posebna senzacija za mlado in staro je menežarija, ki je vsak dan odprta za ogled in sicer od 9. ure dop. do 6. ure zvečer

Spec. naštudirane dresure. Hranjenje zveri dnevno ob 18. uri

Dnevne predstave ob 4. pop., večerne pa vsak dan ob pol 21.

RAVNATELJSTVO

Tivar obleke

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti do najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE:	Din 190.—, 240.— do 750.—;
ZA DEČKE:	Din 200.— do 330.—;
GAMBETA OD 11 DO 14 LET:	Din 210.— do 270.—;
MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET:	Din 130.— do 150.—;
OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET.	Din 110.— do 270.—;
RAGLAN:	Din 320.— do 650.—;
HLAČE:	Din 90.— do 180.—.

Vrsta
Tek. štev.Prodajna
cena
50
Pazite
na gornjo ceno

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2

in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7

pa se bode uverili o resničnosti naših navedb,

Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu!

Pazite na zaščitni znak in tvorniško ceno:

Pazite se pred ponaredbami!